
Brahmavidya

ब्रह्मविद्या

Document Information

Text title : Brahmavidya

File name : brahmavidyaA.itx

Category : misc, sahitya, article, pradIptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : May 13, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

May 14, 2021

sanskritdocuments.org

Brahmavidya

બ્રહ્મવિદ્યા

લેખક: - નન્દપ્રદીપકુમાર:

નિરસ્તમાયાકૃતસર્વભેદં નિત્યં વિભું નિષ્કલમપ્રમેયમ્ ।

અરૂપમવ્યક્તમનાપ્યમવ્યયં જ્યોતિઃ સ્વયં કિંચિદિદં ચકાસ્તિ ॥

ઇતિ વિવેકચૂડામણિકારેણ શંકરભગવદ્વાદેન બ્રહ્મલક્ષણં સમીક્ષિતમ્ । શારીરકે ભાષ્યેઽપિ -ચસ્માદાદૌ બુદ્ધ્યા આદિબુદ્ધાઃ પ્રકૃત્યેવ સ્વભાવત એવ તથા નિત્યપ્રકાશસ્વરૂપઃ સવિતૈવ નિત્યબોધસ્વરૂપા ઇતિ આત્મનઃ સૂર્યવત્ નિત્યપ્રકાશસ્વરૂપત્વં નિત્યબોધરૂપત્વં ચ ઉક્તમ્ । માંસમેદોસ્થિયુક્તશરીરરહિતત્વાદસૌ અકાયમ્ । અજ્ઞાનાદિદોષશૂન્યત્વાત્ વિશુદ્ધમ્ । કલેશકર્મવિપાકાશયૈરપરામૃષ્ટત્વાદસૌ અપાપવિદ્ધમિત્યુચ્યતે । તથા હિ ઇશાવાસ્યેસ્થમે મન્ત્રે- સ પર્યગાત્ શુક્રમકાયમબ્રહ્મસ્નાવિરં શુદ્ધમપાપવિદ્ધમિતિ ।

તત્ર બૃહ્ધ્યર્થકાદ્ બૃહિ ધાતોઃ બ્રહ્મશબ્દો નિષ્પન્નઃ । બૃહતિ બદ્ધતે નિરતિશયમહત્ત્વલક્ષણાબુદ્ધિમાન્ ભવતીત્યર્થઃ ઇતિ કોશવચનં શ્રુયતે । છાન્દોગ્યે- સદેવ સોમ્યેદમગ્ર આસીત્ એકમેવાદ્વિતીયમ્ તૈતરીયે -સત્યં જ્ઞાનમનન્તં બ્રહ્મ (૨/૧/૧) તત્ર આનન્દં બ્રહ્મેતિ વ્યજાનાત્ (૩/૬/૧) બૃહદારણ્યકે -સત્યં બ્રહ્મેતિ સત્યં હ્યેવ બ્રહ્મ(૫/૪/૯) તત્ર -સત્યસ્ય સત્યમ્(૨/૩/૬) પુનસ્તત્ર અન્નમયાદિપગ્ચકોશયતિરિક્તો શુદ્ધબુદ્ધમુક્તસ્વભાવશ્ચાત્મા વિજ્ઞાનમાનન્દં બ્રહ્મ(૩/૯/૨૮) ઇતિ । શ્રુતિસ્મૃતિષ્વપિ સત્ ચિત્ એવમ્ આનન્દસ્વરૂપં બ્રહ્મ ઇતિ સયૌક્તિકં સ્વરૂપલક્ષણં પ્રમાણિતમ્ । બ્રહ્મણો જ્ઞાનરૂપં તુ સ્વત એવ પ્રમાણમ્ । અત્ર આનન્દં બ્રહ્મવાચકમ્ । સ્વગત-સજાતીય-વિજાતીયભેદરાહિત્યં ત્રિકાલાવાધિતમ્ અખણ્ડં બ્રહ્મ । તલ્લક્ષણં સચ્ચિદાનન્દમયમિતિ અર્થાત્ સર્વદા વર્તમાનં સ્વપ્રકાશચૈતન્યમ્ આનન્દસ્વરૂપમિતિ વેદાન્તડિણ્ડમઃ । અત્ર સચ્ચિદાનન્દમિતિ પ્રયોજનમ્, અખણ્ડમિતિ વિષયઃ, શાસ્ત્રવિષયયોઃ પ્રતિપાદ્યપ્રતિપાદકભાવઃ સમ્બન્ધઃ, તદ્ભામોઽધિકારીતિ અનુબન્ધચતુષ્ટયમુક્તમ્ । સત્યજ્ઞાનાનન્દાદિ પદૈર્વિશિષ્ટં બ્રહ્મ અ-ચેભ્યો જાગતિકવિષયેભ્યો ભિન્નમ્ । એતાનિ સત્યજ્ઞાનાદીનિ વિશેષણાનિ બ્રહ્મણઃ સ્વરૂપલક્ષણાર્થં મન્તવ્યમ્ । જ્ઞાનમેવ બ્રહ્મણઃ સ્વરૂપમાત્રં ન ધર્મો વેતિ । અદ્વૈતપ્રતિપાદિતં વિશુદ્ધં બ્રહ્મ એકમેવાદ્વિતીયમિતિ વેદાન્તવિદ્ભિઃ સ્થિરીકૃતમ્ । બ્રહ્મણઃ તટસ્થલક્ષણં તુ જન્માદ્યસ્ય યતઃ ઇતિ । અથ વા તૈતરીયે- યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે, યેન જાતાનિ જીવન્તિ યત્પ્રયત્યભિસંવિશન્તિ (૩/૧) તદ્ બ્રહ્મ ઇતિ । અનેન સૃષ્ટિસ્થિતિલયાત્મકાદીનિ કાર્યાણિ બ્રહ્મણઃ તટસ્થલક્ષણેઽભિપ્રેતાનિ । અખિલાધારત્વાત્ । અત્ર જગદન્તર્ભૂતામનાદિભાવભૂતાં માયાં પ્રતિ અકારણત્વેપિ ન બ્રહ્મણો જગજ્જન્માદિ કારણત્વહાનિઃ । તદેવ શુદ્ધચૈતન્યં જીવબ્રહ્મેક્યં પ્રમેયં તત્રૈવ વેદાન્તાનાં તાત્પર્યાત્ । અજ્ઞાનનિવૃત્તિઃ સ્વરૂપાનન્દાવામિશ્ચાસ્ય

ब्रह्मणो मुख्यप्रयोजनमुक्तम् । तथाहि छान्दोग्ये-तरति शोकमात्मवित् (3/9/3) मुण्डकोपि- ब्रह्मविद् ब्रह्मैव
भवति(3/2/6) इत्यादिश्रुतेश्च ।

अवेम्भूत आत्मा स्वाधीनः । यदधीनं समस्तं विवर्तम्भूतं जगत् । कोऽयं डेतुः ? सर्वेषां विद्विद्भूपाणां
भूतजन्तूनामन्तर्गतत्वात्, सर्वभूतान्तरात्मेति प्रसिद्धत्वाच्च । यच्चोक्तं बृहदारण्यके-यः सर्वाणि भूतान्यान्तरो
यमयति (3/9/14) यस्य सर्वाणि भूतानि शरीरम् (तत्र 3/9/14) इति निरञ्जनस्य निर्लिप्तस्य निःसंगस्य
लक्षणविवेको दिग्भात्रं प्रदर्शितम् । इत्यलं पल्लवितेन ।

— लेखकः - नन्दप्रदीपकुमारः

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Brahmavidya

pdf was typeset on May 14, 2021

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

